

CEUTA: IMMIGRACIÓ, INTERCULTURALTAT I CONVIVÈNCIA

Maria Isabel Deu del Olmo

Ceuta, noia fenícia, donzella romana, sultana morisca i cristiana convençuda, es prepara especialment en aquest mil·lenni a ser la mà que Espanya tendeix amigablement cap al Sud, tal com expressa en els seus versos el nostre insigne poeta ceutí, Luís López Anglada.

Ceuta, la sempre Noble i Lleial, com a ciutat autònoma espanyola en el Nord d'Àfrica, a l'altre costat de l'Estret de Gibraltar, s'assenta sobre una península amatenent d'oest a est situada al llarg de la costa septentrional d'Àfrica, en el seu extrem nor-occidental, enfront de les costes de Cadis i de la badia d'Algesires, de la qual dista 14 Km.

En tan sols dinou quilòmetres quadrats, els seus carrers són fidel reflex d'una societat plural i acollidora, definint la seva idiosincràsia de ciutat multicultural, oberta i tolerant.

L'essència del nostre enclavament, és la de ser la porta d'Europa a Àfrica, pas obligat entre l'Atlàntic i el Mediterrani, de rica i profunda història, i punt de trobada entre diferents països, religions i cultures.

Abans fins i tot que existís una població sobre la nostra superfície, el seu nom ja apareixia reflectit en rums i portolans, doncs la seva orografia, vinculada a ABYLA, una de les dues mítiques columnes d'Hèrcules, constituïa un referent indispensable per als navegants de l'antiguitat.

Abans també que cronistes i historiadors narressin els pretèrits episodis de la nostra semblança, no van faltar somiadors i poetes que van vincular la nostra fundació a un dels fills del bíblic Noé, el nostre bell paisatge creat a partir d'alguna de les llegendes d'Hèrcules i el nostre llinatge nascut dels amors entre Ulisses i Calipso.

Recents estudis arqueològics han corroborat que Ceuta, fa més de 200.000 anys i a través de l'Estret de Gibraltar, era el pas obligat dels nostres ancestres que es desplaçaven cap a Europa; que entre els segles VII i VIII, ja existia una població fenícia en el seu sòl, dedicada al comerç i que, posteriorment, grecs, romans, vàndals, bizantins i visigots es van assentar a la nostra ciutat aportant-nos les seves cultures i fent de Ceuta petjada irremplaçable del pas de la Humanitat.

Exilisa, Heptadelfos, Septem Frates...són alguns dels topònims que ens ha deixat el pas de les diferents cultures que van desembarcar en les nostres platges. Cultures de les quals s'ha anat nodrint fins a crear la densa història de la nostra ciutat.

La seva posició estratègica va fer que fos ocupada des de temps remots, podent-se considerar una de les ciutats més antigues del Mediterrani.

L'entrada en l'òrbita europea i cristiana, que es produeix el 1415, la retorna al seu perenne caràcter d'enclavament essencial, com a plaça militar i amurallada. Però les seves fronteres, com ho són totes, encara que conformen barreres en temps de guerra, es transformen en lloc de trobada i transacció en les èpoques de pau. Un baluard entreobert per terra i, naturalment, un batent sempre lliure per mar.

La nostra història moderna s'inicia amb l'arribada dels portuguesos a les nostres costes i continua amb la seva annexió a Espanya en 1581, consolidant la seva espanyolitat a l'incorporar-se a la Corona de Castella, fet que es produeix al 1640, adquirint la seva unió de ple dret el 1668. Així Ceuta, presumeix d'haver decidit mitjançant plebiscit popular, ser ciutat espanyola.

Durant aquest últim mig mil·lenni, la Ceuta espanyola ha abraçat l'arribada del món àrab en les èpoques de pau, amb els quals també va començar a conviure una florent comunitat jueva.

Així, a cristians, musulmans i jueus, als quals a la fi del segle XIX i com a resultat de les rutes comercials que ens enllacen amb Gibraltar o Tànger, se suma una petita i molt activa comunitat hindú. Tots ells formen avui part integrant en la base del nostre teixit social i cultural. Una societat que s'ha enriquit amb les ànimes provinents de diversos continents i de diferents nacionalitats, aportant amb els seus costums, la seva cultura, la seva gastronomia i les seves religions el compendi cosmopolita que avui acull la nostra ciutat.

Actualment, la ciutat té al voltant de 76.000 habitants de dret, a més de la població flotant de fet. La seva densitat arriba a xifres altíssimes, gairebé 3.500 habitants per Km², amb un elevat percentatge de població jove, compresa entre la mitjana d'edat dels 20 i els 30 anys.

La frontera de Ceuta amb el nostre veí país del Marroc, s'estén al llarg de 8,5 Km. Diàriament passen aquesta frontera al voltant de 25.000 marroquins, majoritàriament de la província confrontant de Tetuán, per comprar, en el seu conjunt, béns de primera necessitat i comerciar posteriorment al Marroc.

Per això, gran part de l'activitat econòmica de Ceuta depèn principalment del comerç amb el Marroc (sense l'existència de duana comercial), a més del port i del sector serveis.

L'existència de les quatre ètnies que anteriorment he esmentat –la cristiana, la musulmana, l'hebrea i la hindú- en un espai tan delimitat, fan de Ceuta un exemple de convivència entre diferents cultures dintre del continent africà.

La població europeu-cristiana, és a dir, la d'espanyols d'origen, segueix sent la majoritària en aquests moments, representant el 55% del total, amb uns trets definitoris que no difereixen de la resta de les comunitats espanyoles o

europèes, formada, en general per funcionaris públics, civils i militars, empleats i comerciants.

El 45% restant de la població està integrat per les comunitats musulmana (42%), hebrea (1,5%), hindú (1%) i gitana (0,5%), pràcticament, en la seva totalitat immigrada.

La població musulmana constitueix la minoria majoritària, xifrada de fet entorn dels 38.000 habitants, encara que de dret en poc menys de 25.000, sent els seus principals trets d'identitat els següents: la seva procedència marroquina i l'alt nivell d'analfabetisme especialment entre els més majors, el que suposa un 39%, la creixent natalitat que deixa una mitjana de 4,4 fills per família, un nivell socioeconòmic per sota de la mitjana i amb una presència molt marcada de l'Islam. La població musulmana de Ceuta, no obstant això, disposa d'una renda per cápita superior a la de les seves homòlegues en territori marroquí.

La població hebrea, forma un grup dedicat gairebé exclusivament al comerç, amb una magnífica adaptació i bons recursos, sent fidels a les seves tradicions autòctones.

La població hindú presenta característiques similars a l'anterior i la població gitana posseeix les mateixes característiques socials generalitzades de la resta de les comunitats d'igual extracció del territori nacional.

Benvolguts oients,

Parlar sobre la convivència o sobre les quatre cultures a Ceuta és cosa moderna, perquè recent en la història d'Espanya ha estat el poder-lo viure i reconèixer-lo així.

És nou, perquè han hagut d'arribar forans per fer-nos apreciar que, gran part de la nostra idiosincràsia particular, és conèixer quan se celebra l'any nou en tal o qual comunitat, el saber comportar-se davant un ritual de matrimoni en una cultura que no és la pròpia, o l'admirar amb respecte temples, cementiris i construccions enclavades des del prisma de la multiculturalitat. Les diferents cultures i creences que formen part dels diferents pobles són riques i variades. I per això, Ceuta és una de les ciutats més riques del nostre país.

Mostra d'això, i en l'any 1999, el Ple de l'Assemblea de la Ciutat i per unanimitat de tots els seus membres va decidir crear el Premi Convivència Ciutat Autònoma de Ceuta. Per a la seva gestió va ser creada la Fundació que duu el seu nom i a la qual tinc l'honor en l'actualitat de presidir.

El Premi Convivència de la C.A. de Ceuta, arrelat en la pròpia experiència de les seves gents, i dotat amb 50.000 €, desitja fomentar, per tant, aquesta cultura de convivència i participació, de respecte i de coneixement mutu. Un premi que desitja destacar a qui defensen i potencien una societat oberta i dialogant, compromesa amb el múltiple i el divers, ja siguin institucions o persones, provinguin d'on provinguin. Un distintiu que es concedeix a qui hagin contribuït, de forma rellevant i exemplar, a millorar les relacions humanes,

fomentant els valors de justícia, fraternitat, pau, llibertat, igualtat i accés a la cultura.

Recentment, tant Ceuta com Melilla estan sent objecte d'una atenció creixent per part de les ciències socials. Al llarg de la història, les migracions han actuat com a fonts impulsores del progrés humà, en bona mesura com a força positiva per a individus i civilitzacions.

Porta d'Europa a Àfrica i cap de pont cap a la Península Ibèrica, representa avui, com ho fes en el passat, un nexa important en el context geopolític del Mediterrani a més de constituir, per la seva peculiar estructura socio-demogràfica, un excel·lent laboratori social on poder desenvolupar solucions imaginatives centrades en la creixent multiculturalitat del nostre país.

Són nombrosos els reptes que les migracions internacionals suposen per a les societats d'acollida. Noves rutes migratòries es tornen cap a les nostres dues ciutats Ceuta i Melilla amb l'únic objectiu d'arribar a la Península Ibèrica i els països de la Unió Europea.

A la fi de 1991, Ceuta comença a ser testimoni d'un fenomen fins a llavors desconegut: el moviment migratori lent i constant cap a la seva frontera d'immigrants provinents d'Àfrica.

A Ceuta, el fenomen de la immigració té dues cares. D'una banda, el flux amb arrels provinent de l'Àfrica subsahariana i del Magrib, països molt allunyats que utilitzen la nostra ciutat com a territori de passada. Es tracta d'individus, la major part homes, procedents de Senegal, Mali, Mauritània, Nigèria, Ghana i Algèria. Per altra banda, el moviment constant que es produeix en la població resident del veí regne del Marroc.

Ceuta, no només és frontera entre dos països molt distints, sinó en altres aspectes essencials per a la vida humana. L'immigrant, com a ésser humà individual i, alhora, com a entitat social, sent que ha d'emprendre un viatge a la recerca d'una vida millor, a la recerca del "seu paradís" anhelat. És un ardu trasllat en l'espai i en el temps, cap a un món que creu més just, al que arriba com pugui, i en condicions generalment desfavorables que es tradueixen en escassos recursos econòmics, en el desconeixement de la llengua d'acollida, en el funcionament social, els problemes afectius, la solitud i, en ocasions, la incomprensió i la incertesa del seu futur. Se sent atret per la necessitat de satisfer les necessitats vitals que no té en el seu país d'origen. Per posar algun exemple, la població marroquina immigrant emprà el 30% de l'ús de l'hospital civil de Ceuta, sobretot en maternitat. En serveis socials, el 14% de les ajudes puntuals en matèria d'assistència social són per a estrangers no residents, en menors més del 80% de la despesa es dedica i ocupa tant en centre de reforma com en assistència, una despesa que la ciutat dedica a l'acollida i assistència que suposa més de 6.000.000 d'euros a l'any.

La pressió migratòria subsahariana cap al territori espanyol, va començar a fer-se notar en els inicis dels anys 90. L'entrada en la ciutat es produïa a través de la frontera amb el Marroc, que no tenia un adequat control

de les seves fronteres. Va començar amb petits grups d'immigrants provinents de l'Àfrica Negra, la major part dels quals havia triat Ceuta com a trampolí cap a la Península.

En principi, els immigrants arribats a les nostres costes es van allotjar en una zona dintre de les antigues muralles reals portugueses, monument emblemàtic de la ciutat. Des del 11 d'octubre de 1995, data crucial en l'anàlisi del flux migratori cap a la ciutat de Ceuta, el Govern espanyol i l'Administració Local es van centrar majoritàriament en els problemes migratoris de la nostra població, al considerar l'impacte que a nivell nacional i internacional va suscitar la revolta dels africans.

El 1996, i sempre a la recerca de millorar la seva situació, van passar a ocupar l'ex-campament juvenil de Calamocarro, situat a 5 Km del centre urbà, el qual durant cinc anys va representar la història de la immigració subsahariana i algeriana. A la fi de 1999, Calamocarro, albergava a més de 1.500 immigrants de diverses nacionalitats. El 6 de març de 2000, el per aquell temps ministre de l'Interior Jaime Mayor Oreja, per mitjà d'una ordre ministerial, va clausurar definitivament el Campament i tots els immigrants van ser traslladats al nou centre d'acollida que finalitzava la seva construcció.

L'inici i el final d'aquest campament són dos punts de referència i de partida de l'estudi del flux migratori subsaharià i magrebí cap a Ceuta. La seva fi coincideix amb el naixement del C.I.T.I., el Centre d'Estada Temporal per a Immigrants, un nou centre d'acollida molt desitjat pel govern espanyol i per la Unió Europea, probablement el millor de tota Europa, on avui s'ofereixen tot tipus de prestacions de cara a millorar el seu nivell de vida tant en aspectes mèdics-higiènic-sanitaris, alimentaris, com en els legals o educatius. Oficialment, el C.I.T.I. de Ceuta va ser inaugurat el 15 de maig de 2000. Sempre en el mateix període, van acabar els treballs de impermeabilització de la frontera terrestre i marítima.

El Centre està situat en una zona perifèrica, no lluny de l'ex campament esmentat anteriorment.

S'eleva sobre el terreny d'un pujol i s'estén sobre una superfície irregular de 12.815 m². La capacitat total del centre és de 448 persones, allotjades en 7 mòduls (dividits en 8 habitacions) cadascun dels quals acull a 64 immigrants.

La presència de diferents mòduls polivalents, el parc de jocs i la zona esportiva, permeten al beneficiari desenvolupar les activitats i formació que preveu el programa de mediació social.

La principal finalitat d'un centre com aquest, és la de salvaguardar dignament les exigències bàsiques de l'immigrant, les quals estan estretament relacionades amb el sistema d'organització interna i amb els programes que es desenvolupen en el seu interior.

Es pot afirmar que una de les dificultats majors que l'immigrant ha de superar està relacionada amb la seva integració en la societat d'acollida.

La integració és una conseqüència directa, en primer lloc, de la seva voluntat, però també, de l'eficient planificació dels programes de mediació social.

Tot això, pot donar una idea ajustada que, encara que la convivència entre diferents cultures està present a Ceuta des del principi dels temps, si bé és cert que no en les proporcions desmesurades de l'últim decenni; en un parell de lustres, ha hagut d'acollir un volum d'immigrants molt superior al que podria atendre de la forma més adequada, havent d'adaptar-se i preparar-se per a això, buscant fórmules d'anàlisi del fenomen, estudi i estratègies d'actuació i solucions per intentar pal·liar en major grau els problemes derivats del fenomen migratori.

Amb tot l'anteriorment exposat vull fer-los veure que Ceuta, convertida en societat d'acollida d'immigració en el seu trànsit cap al Nord, dona sempre resposta a aquests desafiaments amb tots els recursos que té al seu abast i intentant desenvolupar nous instruments que no desbordin la recepció migratòria de països més desfavorits. Exemple d'això representa el petit col·lectiu de nens marroquins abandonats pel seu país a la seva sort, d'entre 7 i 16 anys, que a principis de 1998, vagaven sense regulació per la ciutat i en l'actualitat són atesos en el Centre de menors de L'Esperança que depèn de la pròpia Ciutat Autònoma.

Tant Ceuta com la veïna Melilla s'han transformat en els guardians de l'Estret de Gibraltar i en les portes d'entrada al territori comunitari, representant les úniques avançades europees en el continent africà.

Com ja he indicat, la conseqüència real de tot això va ser la intervenció conjunta de l'Estat espanyol i de la Unió Europea impermeabilitzant la frontera de les dues ciutats amb un modern i sofisticat sistema que ha d'impedir el pas dels immigrants, delimitant aquells confins imaginaris entre Europa i Àfrica que a Ceuta i Melilla mai han tingut una demarcació clarament definida. Ambdues ocupen el paper de frontera meridional de la Unió Europea, dotades amb dos valuosos centres d'acollida a l'avantguarda per la seva política assistencial, la seva organització interna i pels programes de mediació social que es desenvolupen en el seu interior.

Per aconseguir l'objectiu final, la integració total i real, cal no oblidar que les creences i cultures que formen part dels diferents pobles són riques i variades, és necessari passar de la multiculturalitat a la inter i intraculturalitat.

I vull que tots compreguin els resultats col·laterals que tenen aquests fluxos migratoris per a la nostra ciutat.

L'atendre els serveis més bàsics dels immigrants, suposa que Ceuta hagi de retallar el seu pressupost per a altres necessitats també primàries de la resta de la població.

Per tant han de prestar-se un suport econòmic i una atenció especial a aquests territoris fronterers (fronteres terrestres) que podrien si nó és així, veure's seriosament perjudicades en les seves possibilitats de desenvolupament i fins i tot d'arrelament de part de la seva població.

Aquest sacrifici fa a més, que en el conjunt nacional, ocupem un dels primers llocs en falta d'ocupació, en infravivenda o en fracàs escolar.

A partir d'aquestes premisses, i en el marc del fenomen exposat, vaig a tractar de fer-los arribar algunes de les polítiques d'acció genèriques que es desenvolupen en la nostra ciutat dirigides a l'acollida i a la integració social d'immigrants, i amb més detall a aquelles en matèria educativa dirigides especialment a l'atenció de menors immigrants i als nostres nens i joves, els nostres homes i dones del demà, en l'àmbit de la prevenció de situacions de risc en la infància i adolescència i d'intents de solució dispensats de manera cada vegada més organitzada, coordinada i corresponsable, on tots, família, escola, societat i mitjans de comunicació hem d'estar implicats.

Entre les accions més destacades, i a partir de la creació de la Secretaria d'Estat d'Immigració i Emigració i de la Direcció general d'Integració dels immigrants es van plantejar per a l'exercici 2005 en el marc de la proposta del Govern relativa a la cooperació entre l'Estat i les CCAA i Ajuntaments per a la gestió del Fons de suport a l'acollida i integració d'immigrants i el reforç educatiu per donar dades més recents, una sèrie d'eixos i actuacions emmarcades en el pla d'acció de la ciutat de Ceuta per a l'acollida i la integració d'immigrants que integren un primer eix d'acollida, prestació de diversos serveis, allotjament i mantenció, acció social, informació – orientació així com atenció personal i individualitzada en labors de mediació social, ajuda humanitària i classes d'idiomes.

Quant als altres eixos d'actuació, van dirigits a la realització de cursos formatius destinats a donar una millor prestació de serveis dirigida a la diversitat migratòria de la nostra ciutat en els diversos serveis públics prestats on es dona una àmplia incidència de població immigrant, reforç de programes d'intermediació en el mercat de l'habitatge a través d'allotjaments alternatius, actuacions dirigides a la vacunació d'estrangers i detecció de malalties com el cas de la tuberculosi, l'organització de jornades de diàleg interreligiós així com l'atenció a un percentatge molt considerable de dones immigrants en la seva majoria en situació irregular, assistència jurídica, psicològica així com campanyes de sensibilització a fi de promoure una imatge positiva de la immigració, combatent prejudicis i estereotips.

L'assignació total per a la nostra Ciutat Autònoma del passat any va ser, per orientar-los amb un exemple, de 442.283,22 €, el que suposa un 0,61% sobre el total de les partides designades a tals efectes, aportant la pròpia ciutat la quantia de 132.684,96 €, ascendint els recursos emprats en aquest pla d'acció a 574.968,18 €, on el percentatge de cofinançament ascendeix a un 23,08%.

Ceuta, Ciutat Autònoma des de l'any 1995, sense competències en matèria educativa, no obstant això, no va poder participar en la distribució dirigida a donar suport a mesures de reforç educatiu (el 40% dels fons específics que es van destinar en aquest mateix any) per les raons abans esgrimides, en qualsevol cas en la nostra ciutat, es desenvolupen accions encaminades a assolir l'escolarització efectiva dels menors no acompanyats i

es plantegen programes educatius no formals i d'inserció social a mitjan o llarg termini, que exigeixen una estabilitat.

La petita grandària de la nostra ciutat, el seu caràcter de ciutat fronterera amb el Regne del Marroc i l'alta densitat de població, propicia que qualsevol esdeveniment, i especialment els conflictes socials, adquireixin una ressonància major entre la població del que seria d'esperar en una població similar en circumstàncies normals.

El fet cert és que avui existeix a Ceuta un col·lectiu nombrós de menors no acompanyats, uns vivint en el ja esmentat Centre de protecció de menors "L'Esperança" sota la tutela de la Ciutat Autònoma i uns altres vivint al carrer sense fàcil control, que fa que des de la pròpia institució s'intervingui dotant al centre dels recursos materials i humans que propiciïn l'efectiva socialització i inserció d'aquests menors.

Aquest centre de protecció de menors, de titularitat pública i depenent de la Conselleria de Presidència de la Ciutat Autònoma, acull als menors amb edats que abasten el període que dista des dels 11 fins als 18 anys.

Els nens, que suposen la fibra més sensible de la societat, pateixen un altíssim nivell de fracàs escolar, imputable no només al xoc lingüístic i cultural; sinó, en major mesura, a la derivació sociocultural que pateix la seva família, a la falta de suports que aquesta té i els quals ella mateixa els pot brindar.

L'objectiu general marcat en la gestió és el de, aconseguir "facilitar i proveir als menors de les condicions educatives necessàries per a la seva correcta socialització i la seva adequada incorporació al món adult i laboral".

Com a dades més recents, l'any 2005 va començar acollint a un total de 39 menors, xifra que ha anat oscil·lant entre els 37 i 51 menors habituals durant l'any fins a finalitzar el mateix amb 48 menors no acompanyats. La seva capacitat màxima és de 60. Durant aquest mateix any s'han produït un total de 464 ingressos, el que dona una mitjana de 1,27 ingressos diaris, no obstant això en aquest sentit cal destacar que s'ha produït un descens significatiu respecte als anys 2003 (2.851 ingressos) i 2004 (747 ingressos).

Del total d'ingressos de menors produïts el passat any cal destacar que, únicament 15 d'ells, el que representa el 3,2% del total, van acabar adaptant-se al centre i poder passar a considerar-los residents habituals a l'estar sota la tutela de la Ciutat Autònoma, el que ratifica una vegada més l'escàs interès que mostra la gran majoria en adaptar-se al centre i en integrar-se adequadament en la societat. Es dedueix, després de l'anàlisi de les proves de determinació d'edat, i distribució per tipus d'acolliment: on una part dels mateixos roman acollit en el centre de manera habitual, alguns derivats a altres llocs a causa de la seva curta edat, un altre correspon a menors que viuen en els carrers o al Marroc i que ingressen de manera ocasional. Escapolint-se immediatament, i la resta posats a la disposició de les cossos i forces de seguretat al ser els mateixos majors d'edat. Aquest any augmenta el nombre de joves majors d'edat que tracten de fer-se passar per menors. Tots aquests índexs units a

dades obtingudes després de les diverses intervencions individuals fan pensar que el perfil del menor no acompanyat que arriba a la nostra ciutat està canviant i que es tracta d'un moviment migratori a la recerca de documentació i treball.

Però, passem a descriure breument l'acció que es desenvolupa en el mateix:

És un centre obert, que ocupa les seves funcions en un doble vessant funcional, com a unitat de primera acollida i urgència d'aquests menors, així com a unitat residencial, que afavoreix un activitat normalitzada de convivència respecte a horaris, alimentació, higiene, escolarització, atenció mèdica, oci i diversió, etc...

Els menors romandran acollits i sotmesos a una intervenció educativa individual a l'espera de ser reagrupats familiarment, o bé siguin beneficiaris, en interès dels mateixos, de qualsevol tipus de mesura protectora.

Entre les característiques comunes a aquest grup de menors no acompanyats que romanen en la nostra ciutat i sense perjudici de les característiques individuals i concretes que tot menor presenta, podem citar les següents:

- El 75% d'aquests menors són de les regions de Tànger i Tetuán, principalment d'aquesta última.
- Provenen normalment de famílies desestructurades i amb una alta taxa de natalitat.
- Altes taxes de mortalitat en els caps de família.
- Alt índex d'addicció a substàncies psicotròpicas: haixix, dissolvent...
- Falta de formació: gairebé un terç d'aquests menors no va ser escolaritzat en el seu país d'origen.
- Dolentes condicions higièniques i sanitàries en les seves llars, amb falta de subministraments bàsics (aigua, llum, clavegueram) i amuntegament.

Passem a la part més pràctica, intentant traslladar-vos el model d'intervenció que s'aplica:

L'equip de professionals que formen part de l'organigrama del centre d'acollida és el següent, format per 29 treballadors: 1 Director i un Sotsdirector, una coordinadora educativa, vuit educadors, 12 monitors ocupacionals, 5 vigilants de seguretat interior i un conductor.

La intervenció, el dia a dia, ha de ser adequada com no podia ser d'altra manera a la població, a l'entorn i a la finalitat que es persegueix: la socialització d'aquests menors.

El primer fet a tenir en compte a l'hora de triar un model i una metodologia d'intervenció és que els destinataris es troben actualment mancats de normes de conducta, per tant, la intervenció s'orienta en primera instància a la modificació conductual.

El segon fet és que aquesta conducta "desviada" no és només un problema de cada individu sinó també un problema social, i la finalitat és l'adquisició d'hàbits, habilitats, valors i recursos que facilitin la seva adaptació a la societat.

El projecte educatiu contempla com a instrument fonamental per desenvolupar la tasca educativa el Projecte Educatiu Individual (PEI); fonamentat en quatre bases: l'observació, el diagnòstic, el reforçament i l'autocontrol, s'organitza seguint un sistema de fases estructurades i progressives. La fase en la qual es trobi cada menor, estarà determinada per la seva resposta al Projecte Educatiu, i determinarà diferents condicions d'estada del menor en el centre. El nou contracte educatiu ha d'estar orientat a la desinstitucionalització del menor, i per tant, incidir en aspectes que afavoreixin l'autonomia personal, l'autoreforç i la inserció social i laboral. Les exigències seran majors, però encaminades a enfortir les decisions personals del menor.

Per donar dades més concretes, el Projecte Educatiu es basa principalment en els models de treball conductual i ecològic-conductual.

El primer, permet una intervenció individualitzada i sistemàtica sobre aquells aspectes que es mostren deficitaris en la socialització del menor.

El segon, amb la seva èmfasi a considerar el context global del subjecte, incloent els aspectes culturals i contextuals que defineixen l'adquisició de moltes pautes de relació interpersonal, ens permet treballar aprofitant els recursos que proporciona el mateix grup, orientant la intervenció a una inserció efectiva en la societat.

Durant el passat any i una vegada assolits els nivells de normalització adequats en els menors del centre, s'ha complert en general la consecució de l'objectiu general del projecte; d'una banda, hem propiciat la inserció social i laboral de 8 joves que han arribat a la majoria d'edat en el mateix i que han iniciat el seu projecte de vida adulta una vegada que han causat baixa en el centre i d'altra banda hem deixat de ser notícia en els mitjans de comunicació, tant a nivell local com a nivell nacional, per l'alta conflictivitat i inadaptació social que presentaven els menors acollits.

La nostra ciutat segueix treballant, apostant pel model d'integració, tolerància i respecte mutu, engegant diferents actuacions, intents de solució dispensats entre tots demostrant com no podia ser d'altra manera, el seu gran caràcter solidari.

Així doncs, i referit en particular al camp educatiu, caldria reformar els plans d'estudi de la formació inicial del professorat de tots els nivells educatius, així com la seva formació permanent, de manera que tinguessin en compte les necessitats actuals, tals com la recerca de l'autèntica interculturalitat, aules temporals de llenguatge, obertura de centres escolars continus i la mediació en resolució de conflictes per impedir que aparegui la violència ocupant així espais de pau cada vegada majors.

Mentre les necessitats es van fent reals, el futur està en les nostres mans i hem de construir-lo entre tots.

Per això, la nostra Ciutat, conscient de les necessitats detectades i atenció preferent als col·lectius d'alumnat immigrant, va instar al llavors Ministeri d'Educació, Cultura i Esport, a considerar la conveniència d'establir fórmules eficaces de col·laboració que permetessin actuacions com les que en breu comentarem, tot això es va formalitzar a través de la signatura d'un conveni de col·laboració a l'any 2001 per començar en el curs acadèmic 2001/2002, en el que actualment se segueix treballant en la millora i desenvolupament dels mateixos.

La finalitat principal consistia a poder portar a terme l'aplicació de polítiques d'actuació dirigides al desenvolupament de diversos programes d'interès mutu centrats en accions de compensació educativa i de formació de joves i adults desfavorits, l'objectiu últim d'aquestes actuacions és, d'una banda, aconseguir la integració en el sistema educatiu dels alumnes necessitats, per les seves especials circumstàncies, de compensació educativa per alleujar les diferències i discriminacions que, per la seva escolarització tardana, o per la seva condició d'immigrant, o pel desconeixement de l'idioma espanyol, o per les seves diferències culturals, o qualsevol altra circumstància, els han impedit tenir una educació normalitzada i es troben en situació de risc d'exclusió social, violència o marginació.

Per una altra, contribuir a la formació per a l'ocupació de joves i adults desfavorits i amb el risc d'exclusió social i laboral que manquen d'una formació general i de base o d'una primera formació professional que els permeti la seva inserció.

Per això, i sense voler estendre'm en excés amb cadascun dels plans que es porten a terme, es desenvolupen en l'àmbit de la col·laboració dos programes fonamentals, un dirigit a la realització de diferents activitats i l'altre a la formació.

Quant al Programa de formació es desenvolupa per respondre a les necessitats detectades a la ciutat en relació amb la formació de joves i adults desfavorits, especialment d'origen immigrant, en risc d'exclusió social per manca d'una formació general de base o d'una primera formació professional que els dificulti la seva inserció socioeducativa i laboral. S'oferixen, almenys, les següents modalitats formatives

*"Pla de Reforçament de l'Escolarització de Joves en edat d'escolarització i post escolarització obligatòria", dirigit a joves de fins a 18 anys que es trobin no escolaritzats i requereixin programes adaptats i intensificació en l'aprenentatge de la llengua espanyola, manques aquestes que han vingut dificultant la seva escolarització ordinària i la seva integració socioescolar.

Es tracta d'un programa l'objectiu principal del qual es caracteritza per actuar sobre el col·lectiu d'alumnes d'origen transfronterer, que no posseïxen coneixements de l'idioma espanyol i que per tant no poden seguir una escolarització ordinària.

Atén el global a un col·lectiu per curs acadèmic d'uns 75 a 100 joves entre 16 i 18 anys, desenvolupant-se en diversos àmbits les diferents actuacions:

En el centre de menors de Punta Blanca (centre de reforma), atenent a una mitjana d'entre 15 i 30 joves mensualment, en les quals la majoria de les vegades l'edat és establerta a través de prova òssia. Joves de fins a 18 anys. L'acció concreta que ens pertoca en aquesta modalitat és la de suport escolar a través d'un mestre de reforç que engega un programa d'adaptació i integració en l'aprenentatge de la Llengua Espanyola durant 37 hores setmanals. L'atenció sobre l'alumnat durant aquest curs acadèmic perquè es puguin fer una idea ha estat de 21 en el mes d'octubre, 18 al novembre, 13 en els mesos de desembre i gener, 18 en el mes de febrer,...

També present reforç educatiu en el centre d'estada temporal d'immigrants, C.I.T.I., i el seguiment i atenció d'alumnes d'aquestes característiques integrats ja en el sistema educatiu normalitzat en 2 centres d'Educació Infantil i Primària i en un IES, on 4 mestres donen suport específic i de reforç a l'alumnat integrat.

L'aportació econòmica en la realització d'aquestes accions ascendeix a 186.740,08 €.

El programa de formació va perfeccionant-se i actualment es planteja com a meta on tots els participants puguin adquirir una titulació o una formació professional bàsica que els permeti presentar-se a les proves d'accés als cicles formatius de grau mitjà haurà de posar especial cura que la selecció dels demandants de les diferents activitats respongui als perfils educatius exigits en les mateixes, considerant la pluralitat de l'oferta formativa i amb la finalitat d'evitar duplicitat.

Tenint en compte, així mateix, les diferències i necessitats dels esmentats col·lectius de joves i adults a aquells, majors de 25 anys, se'ls oferirà, almenys, les següents modalitats:

"Pla d'Inserció Laboral de Dones", en aquest sentit, no es pot ni s'ha d'oblidar la importància de la dona com a pedra angular de la família.

Dirigit al col·lectiu de dones en situació d'atur majors de 25 anys. Els continguts generals del mòdul formatiu van encaminats fonamentalment a procurar una preparació que faculti a les beneficiàries d'aquest Pla per a la seva immediata inserció en el món laboral.

Així com el “Pla d'Inserció Social i Laboral”, dirigit al col·lectiu de joves i adults en situació d'atur per a majors de 25 anys. Els seus continguts van encaminats en el mateix sentit que l'anterior.

El col·lectiu al que es dirigeixen els plans de formació per curs acadèmic és de 15 alumnes, dels quals uns quatre o cinc d'ells, especialment en el programa dirigit a les dones, s'incorporen al món laboral, el que suposa aproximadament un 30% d'inserció laboral immediata.

El cost de l'engegada dels plans enumerats ascendeix a 49.822,5 € per curs acadèmic, aquí destacar la col·laboració i participació d'institucions i associacions sense ànim de lucre que participen en la formació d'aquests alumnes, per citar un exemple, els germans franciscans de la Creu Blanca.

Quant al Programa d'Activitats, també desenvolupat en el marc de col·laboració Institucional, que respon a les necessitats detectades en la ciutat, comprèn altre tipus d'accions desenvolupades en aquest sentit i ampliades especialment al camp dels alumnes en situació de marginació social, d'exclusió o de violència, prevenció del racisme, foment de la tolerància, diàleg i trobada entre les diferents cultures i altres accions que es concreten en “*el programa de prevenció de situacions de risc en la infància i adolescència des del sistema educatiu*”, on un equip multidisciplinar de professionals, un total de 37 persones incorporades en els diferents centres docents, on treballadors socials, tècnics en integració social, mediadors socials i mestres realitzen un seguiment i actuacions i intervencions diàries en un total de 22 centres educatius de EI i P i en 5 IES ampliant-se també al centre d'educació especial de la nostra ciutat.

L'aportació econòmica per al desenvolupament d'aquest programa que recull accions de desenvolupament soci-comunitari, accions per afavorir la integració social i escolar oferint recursos singulars a nens i nenes desfavorits, afectats per problemes de desestructuració familiar, de marginació social o de segregació racial amb la finalitat de reforçar les seves possibilitats de desenvolupament creatiu i personal, per a la integració de menors afectats per mesures judicials o en situació d'alt risc, ascendeix a 1,029.051,28 €

Quant a aquest programa d'activitats, també s'inclou un pla de suport socioeducatiu que inclou accions dirigides a l'articulació del temps extraescolar, amb activitats d'estudi i d'oci i temps lliure de caràcter educatiu, que facilitin la integració de l'alumnat en risc de marginació o d'exclusió social i que inclou activitats d'aules – taller de la naturalesa i educació ambiental i accions desenvolupades en la biblioteca escolar, que tenen un cost aproximat per curs acadèmic de 36.000 €.

Fora de l'àmbit del conveni de col·laboració amb el Ministeri d'Educació i Ciència, atres accions s'engeguen per millorar les situacions detectades a través de la formalització d'altres convenis amb diferents entitats de la Ciutat i associacions sense ànim de lucre, amb les quals es porten a terme diferents actuacions en el marc del reforçament i actuacions en barriades, atenció social,

programes educatius tals com el MUS-I com a font d'equilibri i tolerància: pla educatiu basat en la filosofia del violinista Yehudi Menuhin que pretén fomentar les arts –especialment la música, el cant, el teatre, la dansa i les arts plàstiques-, amb col·lectius marginats, dintre i fora de l'escola per afavorir la integració social i cultural dels nens desfavorits, prevenir la violència i el racisme, fomentar la tolerància i la trobada entre les diferents cultures, esments obligats a exposar-se pels seus òptims resultats.

Com tots vostès saben, els pilars en els quals ha de basar-se el treball educatiu i social, han d'arribar a l'ànima de l'aprenentatge més preuat i urgent en el nostre temps, això és: “el saber ésser” i el saber “conviure”, exigències, doncs, d'enteniment mutu, de diàleg pacífic i d'harmonia. En definitiva, d'aprendre a viure junts i que a través dels coneixements, reflexions, experiències i intercanvis que es desenvolupen en transcendents congressos com el que avui ens ocupa, aprenguem a respectar encara més, doncs això ens fa conèixer i valorar dintre d'un clima de proximitat aquesta cultura de convivència i de participació, de respecte i de coneixement equitatiu reflectint-se finalment per part de vostès directament en les nostres aules, intentant defensar i potenciar una societat flexible i oberta al diàleg, compromesa amb l'heterogeni i amb la llibertat de cultures.

Ceuta, amb la seva manera de ser, arrelada en la pròpia experiència de les seves gents, desitja fomentar i contribuir a millorar les relacions humanes, fomentant els valors de justícia, fraternitat, pau, llibertat i lliure accés a la cultura. Fent una aposta clara pels valors de solidaritat, multiculturalitat i respecte pels drets de tots i de totes, com estandard de la seva projecció en el món.

Com vaig dir al principi de la meva intervenció, Ceuta ha de, i alhora desitja, convertir-se en un laboratori social privilegiat, en un fòrum permanent de debat i d'investigació, d'intercanvi d'opinions i de difusió sobre la Immigració, la Interculturalitat i la Convivència, liderant, nacionalment i internacionalment, els estudis i projectes d'intervenció sobre aquests temes que a tots ens afecten, apostant decididament per la creació d'un Institut Internacional que serveixi d'Observatori Permanent.

I sempre, en la seva modesta aportació envers una societat millor, des de la seva pràctica realista, de viure entre dos mons diferents, sense donar-li mai l'esquena l'un a l'altre, convivint i no coexistint, compartint-lo tot, des d'espai en els nostres carrers i mercats, complicitat en les nostres aules, vestuari en els nostres camps esportius, fins als jocs en jardins i places públiques.

Aquesta és la nostra mirada al futur. Un futur ple d'esperances i de somnis a l'abast de les nostres mans, siguin del color que siguin.

POESÍA.

Ceuta es pequeña y dulce; está acostada

en los brazos del mar, como si fuera
una niña dormida que tuviera
la espuma de las olas por almohada.

Ceuta canta latines, cristianada
con la sal del Estrecho marinera,
y empina su blancura campanera
al espejo del mar acicalada.

Ceuta es una andaluza niñera
Que, si saltar pudiera, saltaría
La comba de agua y sal del océano.

Y allí está, entre la arena y la muralla,
Como una niña que bajó a la playa.
Y se le fue a la madre de la mano.

I abans de finalitzar crec que és aquest un bon moment per convidar-los a conèixer, in situ, aquestes i altres experiències del treball diari que es desenvolupa en la nostra ciutat, com a veritable i exemplaritzador baluard de convivència per a la resta del món així com a participar en el nostre Congrés Internacional, de caràcter bianual, sobre Immigració, Interculturalitat i Convivència que organitzat per l'Institut d'Estudis Ceutís celebrarà la seva V edició el pròxim any.

Comencem, si així ho desitgen, un debat o un torn d'intervencions perquè tots puguin manifestar les seves idees o plasmar les seves opinions respecte d'aquesta ponència.

Moltes gràcies